

БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Частина 3

**COMBAT HORTING AND ACTIVITIES
OF UKRAINIAN LAW ENFORCEMENT
AUTHORITIES**

ІРПІНЬ – 2021

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ, ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ
КАФЕДРА СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ТА ОРГАНІЗАЦІЇ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ**

***МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ***
**БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ
ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ**

Частина 3

**04-05 січня 2021 року
м. Ірпінь**

*Рекомендовано до друку Науково-методичною колегією
Національної федерації бойового хортингу України
(протокол від 09.01.2021 № 8).*

Науковий керівник конференції

Пашко П. В. – ректор Університету державної фіскальної служби України, доктор економічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України.

Організаційний комітет конференції

Голова оргкомітету:

Чмелюк В. В. – кандидат юридичних наук, проректор з питань підготовки кадрів податкової міліції – начальник Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, полковник податкової міліції, учасник бойових дій.

Голова науково-методичної ради оргкомітету:

Єрмоєнко Е. А. – професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету ДФС України, кандидат педагогічних наук, президент Національної федерації бойового хортингу України, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, Заслужений тренер України, майстер спорту України міжнародного класу, майор десантно-штурмових військ ЗС України, учасник бойових дій.

Заступники голови оргкомітету:

Грищук В. Л. – кандидат юридичних наук, начальник кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, підполковник податкової міліції, учасник бойових дій;

Бухтіяров О. А. – кандидат юридичних наук, заступник начальника кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, учасник бойових дій.

Члени оргкомітету:

Параниця С. П. – кандидат юридичних наук, професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, учасник бойових дій;

Антоненко С. А. – кандидат наук з фізичного виховання та спорту, професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університету ДФС України;

Бадьора С. М. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університету ДФС України;

Гарбовський Л. А. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університету ДФС України.

Є80 Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (04–05 січня 2021 року) / уклад.: Е. А. Єрмоєнко. Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. Ч. 3. – 1094 с.

Збірник містить наукові роботи учасників конференції, дослідження з педагогіки, психології, філософії, історії, теорії і методики викладання бойового хортингу, проведені відповідно до угоди про співпрацю між Національною федерацією бойового хортингу України та Університетом державної фіскальної служби України. Матеріали представляють узагальнені результати досліджень у напрямі теоретичних та практичних аспектів удосконалення професійних компетентностей фахівців бойового хортингу у системі правоохоронних органів України.

Матеріали подаються мовою оригіналу. За достовірність фактів, статистичних та інших даних, точність формулювань і висновки несуть відповідальність автори матеріалів.

Близнюк О. В., Єрмоєнко Е. А., Кіблицький Р. В. Духовно-моральна вихованість і гуманістичне спрямування системи бойового хортингу	854
Зуб Р. В., Єрмоєнко Е. А., Карасевич С. А. Бойовий хортинг та його духовно-виховне призначення	873
Малінкін В. А., Єрмоєнко Е. А., Кіблицький Р. В. Освоєння духовного компоненту бойового хортингу	894
Шаповал М. В., Єрмоєнко Е. А., Карасевич С. А. Бойовий хортинг як шлях українського воїна	910
Кожухар В. М., Єрмоєнко Е. А., Вєхтєв В. В. Бойовий хортинг у вирішенні завдань військово-прикладної підготовки майбутнього захисника України	924
Бова В. В., Масленніков В. С., Єрмоєнко Е. А. Призначення бойового хортингу як національного професійно-прикладного виду спорту і бойового мистецтва української нації	938
Богдан О. М., Єрмоєнко Е. А., Рамазанова У. В. Функціональна та професійно-прикладна підготовка курсантів до служби у правоохоронних органах за методикою бойового хортингу	954
Косинський І. І., Єрмоєнко Е. А., Кукушкін К. М. Професійна підготовка співробітників правоохоронних органів із застосуванням спеціально-прикладних прийомів бойового хортингу	969
Будзихівський В. А., Єрмоєнко Е. А., Ребрина А. А. Бойовий хортинг і методичні підходи до організації самовиховання спортсменів	982
Сікан В. Ю., Єрмоєнко Е. А., Карасевич С. А. Види підготовки учнів спортивної секції з бойового хортингу	999
Щербина В. В., Єрмоєнко Е. А., Єрмоєнко В. Е. Медико-біологічні вимоги до психомоторики і психічних процесів спортсменів бойового хортингу	1013
Одновол С. О., Єрмоєнко Е. А., Бабурнич С. А. Правові та психологічні основи самооборони за системою бойового хортингу	1024
Смоляннінов І. О., Єрмоєнко Е. А., Курбет Є. Г. Формування готовності співробітників державних силових структур до дій в екстремальних ситуаціях спеціалізованими засобами бойового хортингу	1041
Шило О. М., Єрмоєнко Е. А., Невмержицький В. Л. Оптимізація прикладної психофізичної підготовки курсантів правоохоронних спеціальностей за методиками бойового хортингу	1061
Демідова В. В., Єрмоєнко Е. А., Андрусенко М. Д. Морально-вольова підготовка та практичне застосування аутогенного тренування спортсменами бойового хортингу	1074

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА СПІВРОБІТНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ СПЕЦІАЛЬНО-ПРИКЛАДНИХ ПРИЙОМІВ БОЙОВОГО ХОРТИНГУ

КОСИНСЬКИЙ Іван Іванович

*голова наглядової ради Національної федерації бойового хортингу України,
полковник десантно-штурмових військ Збройних Сил України,
суддя національної категорії, майстер бойового хортингу;*

СРЬОМЕНКО Едуард Анатолійович

*професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету
підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції
Університету ДФС України, кандидат педагогічних наук, президент Національної федерації
бойового хортингу України, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України,
Заслужений тренер України, майстер спорту України міжнародного класу,
майор десантно-штурмових військ Збройних Сил України, учасник бойових дій;*

КУКУШКІН Костянтин Миколайович

*головний спеціаліст відділу з питань державної служби, професійного навчання та урядових
нагород Департаменту кадрового забезпечення Секретаріату Кабінету Міністрів України,
член ради Національної федерації бойового хортингу України,
майор Збройних Сил України, учасник бойових дій.*

Анотація. У цій статті проаналізовано методи та форми професійної підготовки співробітників правоохоронних органів із застосуванням засобів сучасного національного виду спорту бойового хортингу та підходи до визначення сутності, змісту і завдань служби та ефективного здійснення правоохоронної діяльності. Розглянуто напрями вдосконалення фізичної підготовки співробітників і слухачів відомчих закладів вищої освіти системи правоохоронних органів України. Наголошується на необхідності підвищення професіоналізму і працездатності співробітників. Виділено елементи формування бойової готовності, функціональної підготовки співробітників правоохоронних органів засобами бойового хортингу до виконання оперативно-службових завдань в правоохоронних органах України. Розглянуто технічні характеристики спорядження, яке використовують співробітники при виконанні спеціальних операцій. Пропонується схема розподілу годин на розділі програми із загальної та спеціальної фізичної підготовки. Пропонується розширити розділи програми підготовки із загальної та спеціальної витривалості, використовувати методики підготовки спортсменів бойового хортингу. Показані напрями підвищення функціональної підготовки та боєдатності правоохоронних органів через вдосконалення фізичних якостей: сила, витривалість, швидкість, спритність, гнучкість. Надано методичні рекомендації щодо коригування програми функціональної та процесійної підготовки курсантів, професійно-психологічного загартування і виховання фізичних якостей.

Ключові слова: професійна підготовка, бойовий хортинг, правоохоронні органи, співробітники, виховання, функціональна підготовка.

Актуальність наукового дослідження. Підвищенню рівня бойової та фізичної підготовки співробітників правоохоронних органів в Україні приділяється особлива увага. На стадіонах та навчальних полігонах керівники підрозділів правоохоронних органів особисто приймають заліки з фізичної підготовки у співробітників підрозділів, до яких пред'являються підвищені вимоги щодо рівня професійної підготовки [1; 4–12; 20–28].

Кандидати на службу в правоохоронних органах після короткої розминки показують свої навички з фізичної підготовки, включаючи біг на 3 км, підтягування, згинання та розгинання рук в упорі лежачи, вправи на прес. Співробітник поліції або іншого правоохоронного органу має бути готовий до будь-якої ситуації, в тому числі і екстремальної, перебувати в хорошій фізичній формі, оскільки від його грамотних і професійних дій залежать як життя громадян, так і його власне. Постійне підвищення свого професійного рівня, вдосконалення фізичної форми, впевнене володіння прийомами бойового хортингу і неухильне дотримання законності – запорука якісного виконання співробітником правоохоронних органів своїх службових обов'язків [2; 13–19].

При здачі нормативів з фізичної підготовки правоохоронці, які займаються бойовим хортингом, відмінно демонструють свою фізичну витривалість і силу. Однак не всі кандидати можуть вкластися у нормативи. Тим, кому не вдається пройти випробування з першого разу, буде надано час на перепідготовку, адже перездача, зазвичай, проходить впродовж місяця або через місяць, але вже може відбуватися у присутності керівництва відомства. В разі отримання незадовільної оцінки з фізичної підготовки, ці кандидатури на роботу більше розглядатися не будуть.

Виклад основного матеріалу. Бойовий хортинг є професійно-прикладним видом спорту правоохоронців і забезпечує якісне виконання співробітниками правоохоронних органів усіх необхідних нормативів.

Професіоналізм співробітників правоохоронних органів значною мірою також визначається вмінням працювати з людьми. В умовах службової діяльності успіх попередження, припинення, розкриття і розслідування злочинів багато в чому визначається вмінням особового складу підрозділів правоохоронних органів продуктивно спілкуватися з громадянами, посадовими та іншими особами [3; 29–36]. У процесі професійної підготовки необхідно опанувати прийомами встановлення психологічного контакту, довірчих відносин, виховного впливу на правопорушників. Важливо навчитися мистецтву розуміти людей і управляти їх поведінкою, передбачати можливі вчинки людини, орієнтуватися у властивостях її особистості, володіти навичками профілактики і нейтралізації міжособистісних і міжгрупових конфліктів. Компетентні професійні дії, здатність приймати рішення в стандартних і нестандартних ситуаціях стають основними вимогами до кожного співробітника правоохоронних органів.

Ще будучи курсантами закладів вищої освіти правоохоронних спеціальностей майбутні співробітники силових відомств вивчають прийоми бойового хортингу, методики спілкування з людьми, особливості психологічного впливу та інші програмні засади, що дає слухачам система бойового хортингу. Активізація навчально-пізнавальної та навчально-професійної діяльності слухачів багато в чому визначається повнотою і відповідністю змісту програм навчання, націленістю їх на розвиток і вдосконалення професійно важливих якостей. Це є одним з найважливіших умов ефективної професійної підготовки співробітників правоохоронних органів, способом реалізації і досягнення цілей професійного навчання.

Аналіз оперативно-службової діяльності працівників правоохоронних органів показує, що центральне місце в ній відводиться безпосередньо роботі з громадянами, тобто відноситься вона до суб'єкт-суб'єктної діяльності, і досягнення її цілей протікає в системі «людина-людина». В процесі служби всі дії співробітника правоохоронних органів характеризуються високою різноманітністю, супроводжуються великою кількістю ділових і міжособистісних контактів, характеризуються швидкою зміною подій, різноманітним виконуваним діям. Відповідно, успішність такої діяльності багато в чому визначається вмінням грамотно і професійно будувати своє спілкування [37–46].

У цих умовах, як показує практика, рівень розвитку комунікативних здібностей суттєво впливає на успіх професійної діяльності. Відсутність знань і навичок у цій області породжує конфліктні ситуації, психологічну напруженість, зниження ефективності професійної діяльності.

У той же час, як показує наше дослідження, в правоохоронних органах на різних посадах служить чимала кількість співробітників, які не мають належної професійної підготовки до діяльності в системі «людина-людина», що в свою чергу формує негативний імідж співробітника серед населення, що породжується відсутністю знань і умінь в області комунікативної взаємодії. Проведене дослідження підтверджує необхідність підвищення професійної підготовки співробітників правоохоронних органів за допомогою професійно-психологічної підготовки за навчальними програмами з бойового хортингу.

У рівні професійно-психологічної підготовленості співробітників правоохоронних органів, як показує практика, незалежно від напряму оперативно-службової діяльності, приховані значні можливості, які надають вплив на успішність виконання службових завдань. Метою професійно-психологічної підготовки співробітників правоохоронних органів засобами бойового хортингу є, перш за все, підготовка до роботи з людьми. Вона включає в себе отримання знань, умінь і навичок, розвиток і вдосконалення професійних здібностей (ПЗ) особистості співробітника правоохоронних органів. Однією зі складових професійних здібностей у діяльності співробітника правоохоронного органу, як показує практика, є комунікативна компетентність і культура спілкування [47–56]. Наявність знань і умінь в області комунікативної взаємодії та вирішення конфліктних ситуацій виступає одним з важливих умов підвищення ефективності діяльності особового складу підрозділів правоохоронних органів [3].

Проблеми оптимізації комунікативної компетентності і культури спілкування в правоохоронних органах є одним з найбільш актуальних і давно назрілих напрямів службової діяльності. Комунікативна компетентність, тобто сукупність знань, умінь і навичок ефективного спілкування – це те, чому необхідно спеціально навчати, використовуючи при цьому сучасні інноваційні технології в умовах інтерактивної взаємодії. Дослідження з проблем комунікації вчених науково-методичної колегії Національної федерації бойового хортингу України свідчать про те, що вміння спілкуватися є найважливішою, а іноді і профілюючою складовою для більшості професій у системі людських відносин [57–65]. Узагальнюючи результати вивчення психологічних проблем професійного спілкування, можна з упевненістю стверджувати, що знання психологічних закономірностей спілкування, обміну інформацією і взаємодії людей являє собою важливу умову оптимізації ділового спілкування в професійній діяльності співробітників правоохоронних органів.

Однак, на практиці при проходженні професійного навчання, як і при навчанні в системі додаткової професійної освіти (ДПО), вивчення таких важливих питань не приділяється належної уваги. Натомість, в програмах системи бойового хортингу для силових відомств України містяться методики підготовки співробітників правоохоронних органів, які включають ці важливі елементи правоохоронної діяльності.

Система бойового хортингу є значущою базою підвищення професіоналізму співробітників правоохоронних органів, вдосконалення готовності до дій в різних ситуаціях правоохоронної діяльності. Навчальні програми з бойового хортингу для підготовки правоохоронців, що є складовою частиною освітньої системи правоохоронних органів України з підготовки кадрів, несе на собі відповідальність за оновлення і зростання професійного потенціалу особового складу підрозділів правоохоронних органів.

Відповідно до відомчої нормативної бази, навчання співробітників правоохоронних органів за додатковими професійними програмами здійснюється в міру необхідності, але не рідше одного разу на п'ять років. Конкретний термін і зміст додаткових програм підготовки підвищення кваліфікації, професійної перепідготовки для кожної категорії посад співробітників правоохоронних органів визначаються відповідними робочими навчальними програмами, які розробляються, затверджуються і реалізуються організаціями, що здійснюють освітню діяльність, а також на основі зразкових програм, які іноді недостатньо відповідають сучасним вимогам правоохоронної діяльності. Робочі навчальні програми

узгоджуються з органами, організаціями, підрозділами правоохоронних органів України за напрямками оперативно-службової діяльності [66–75].

З метою оптимізації навчального процесу, внесення пропозицій щодо вдосконалення підготовки працівників правоохоронних органів в системі бойового хортингу нами було проведено аналіз на предмет психологічної складової наступних програм навчання (підвищення кваліфікації правоохоронців у системі бойового хортингу):

навчальна програма з бойового хортингу додаткової професійної освіти (підвищення кваліфікації) слідчих, що спеціалізуються на розслідуванні злочинів загальнокримінальної спрямованості;

навчальна програма з бойового хортингу підвищення кваліфікації начальників територіальних органів МВС України на районному рівні;

навчальна програма з бойового хортингу підвищення кваліфікації з мовною підготовкою співробітників органів внутрішніх справ України, що залучаються до забезпечення правопорядку і громадської безпеки в період підготовки і проведення великих міжнародних заходів;

навчальна програма з бойового хортингу додаткової професійної освіти (підвищення кваліфікації) співробітників територіальних органів МВС України на регіональному рівні;

навчальна програма підвищення кваліфікації помічників оперативного чергового, помічників оперативного чергового за викликами, помічників оперативного чергового частин МВС, міських управлінь МВС України в областях України, працівників районних відділів поліції.

Необхідно відзначити, що в даній статті при вивченні і проведенні аналізу змісту зразкових програм в якості вибірки наводяться тільки ті із завдань навчання, умінь і навичок, позначених у розглянутих програмах, які, на наш погляд, сприяють розвитку і вдосконаленню комунікативних якостей, які є важливою складовою професіоналізму співробітників органів внутрішніх справ, а також інших правоохоронних органів України [76–85]. У результаті дослідження встановлено:

змістом програм недостатньо передбачено матеріал, спрямований на розвиток комунікативних якостей, таких важливих у професійній діяльності категорії співробітників, для навчання яких вона призначена;

необхідне додаткове навчання начальників територіальних органів МВС України на районному рівні вмілим і ефективним діям, що забезпечує успішне виконання службових завдань, прагнення до постійного вдосконалення своєї професійної майстерності з урахуванням специфіки діяльності.

У результаті освоєння запропонованого курсу з бойового хортингу співробітники правоохоронних органів повинні:

знати психологічну сутність спілкування з різними категоріями громадян, попередження та вирішення конфліктів у службовій діяльності;

вміти користуватися основними прийомами професійного спілкування і вирішення конфліктних ситуацій;

володіти навичками формування у співробітників правоохоронних органів професійно значущих якостей особистості.

В організаційно-методичному розділі програми з бойового хортингу зазначено, що метою навчання, яке проводиться, є вдосконалення комунікативної компетентності, розширення соціокультурного і правового кругозору співробітників правоохоронних органів, що дозволяє за допомогою мовних знань адаптуватися і адекватно реагувати на конкретні ситуації, які виникають у сфері їх професійної діяльності, а також сприятимуть успішному виконанню покладених на них функціональних завдань з охорони громадського порядку і забезпечення громадської безпеки в період проведення державних і громадських заходів.

Відповідно до матеріалу організаційно-методичного розділу програми з бойового хортингу, практичний компонент спрямований на:

оволодіння основними формами спілкування і мовними функціями щодо громадян України та іноземних громадян.

В якості завдань спеціалізованого курсу з бойового хортингу позначено:

сприяти формуванню у слухачів знань, навичок і умінь, професійно значущих особистісних якостей, необхідних для здійснення повноважень співробітників з охорони громадського порядку і забезпечення громадської безпеки в період проведення великих всеукраїнських і міжнародних заходів;

розвивати комунікативні вміння на основі мовних і соціокультурних знань у межах, передбачених навчальною програмою з бойового хортингу для різних сфер діяльності та за різноманітними темами спілкування в діалогічному та монологічному режимі.

У розділі «Вимоги до результатів освоєння спеціалізованого курсу з бойового хортингу» говориться, що процес вивчення спецкурсу спрямований на формування у співробітників правоохоронних органів загальнокультурних компетенцій – здатність логічно, правильно й аргументовано та ясно будувати усну і письмову мову.

При цьому змістом зразкової програми з бойового хортингу для співробітників правоохоронних органів із загального обсягу годин є дві години для оволодіння спеціалізованими мовними компетенціями, що відводиться для вивчення теми «Психологія професійного спілкування і професійна етика в діяльності співробітника правоохоронних органів».

У тематичному плані програми з бойового хортингу для правоохоронних органів представлено достатнім загальним обсягом годин для вивчення параметрів необхідності застосування прийомів бойового хортингу в умовах екстремальної ситуації. І навіть перед можливим застосуванням фізичної сили, співробітник правоохоронних органів має спробувати вийти з цієї ситуації без використання прийомів бойового хортингу, намагатися переконати співрозмовника щодо правомірності його поведінки [86–96]. У програмі також зазначено, що в результаті навчання слухачі повинні:

вміти володіти навичками професійного спілкування по локалізації та нейтралізації конфліктних ситуацій при виконанні службових обов'язків;

ознайомитися з основами кримінальної психології і конфліктології;

оволодіти основами психології масової поведінки.

Для оволодіння зазначеними компетенціями програмою навчання з бойового хортингу відводиться час, у рамках якого вивчаються наступні теми:

«Основи застосування прийомів бойового хортингу при затриманні правопорушника»;

«Основи кримінальної психології»;

«Основи конфліктології»;

«Психологія поведінки великих груп людей».

У навчальній програмі з бойового хортингу для правоохоронних органів також зазначено, що метою навчання є вдосконалення системи теоретичних знань, практичних умінь і навичок, необхідних для виконання оперативно-службових завдань співробітниками чергових частин територіальних органів МВС України і взаємодії з іншими правоохоронними органами.

Одним із завдань навчання правоохоронців у системі бойового хортингу є ознайомлення з новими положеннями соціальної та педагогічної психології, актуальними для діяльності чергових частин.

У результаті вивчення тем програми з бойового хортингу та підвищення кваліфікації співробітники правоохоронних органів та слухачі повинні:

знати основи педагогіки і психології в правоохоронній діяльності;

вміти проводити індивідуальні або колективні бесіди з громадянами, розглядати пропозиції та звернення, що надійшли від них;

виявляти індивідуальні психологічні особливості громадян з метою встановлення психологічного контакту, вибору методів психологічного впливу;

встановлювати довірчі відносини з громадянами, а також з особами, які мали відомості про злочинну діяльність;

володіти навичками застосування професійної лексики.

При цьому, змістом навчальної програми з бойового хортингу передбачено навчальний матеріал, спрямований на досягнення завдань, набуття вмінь та навичок, позначених в керівних документах міністерств та відомств України.

Узагальнюючи результати проведеного дослідження, можна зробити висновок, що в практичній діяльності кожного співробітника правоохоронних органів, який займається бойовим хортингом, володіння широким набором комунікативних прийомів і технік встановлення контакту зі співрозмовником, вміння створити атмосферу довірливого спілкування, відпрацювання навичок ефективного слухання, оволодіння прийомами парафразу, рефлексії, організації зворотного зв'язку, саморозкриття, володіння навичками профілактики і нейтралізації міжособистісних і міжгрупових конфліктів, знання психологічних закономірностей спілкування, обміну інформацією і взаємодії людей є важливе, необхідна умова оптимізації професійної діяльності кожного зі співробітників правоохоронних органів незалежно від напряму оперативно-службової діяльності. Формування, розвиток і вдосконалення вище означених якостей має проходити в обов'язковому порядку як в системі професійного навчання, так і в системі додаткової професійної освіти з вивчення програми з бойового хортингу для правоохоронних органів і професійної службової та фізичної підготовки.

Рекомендовані для навчання розглянуті вище теми програми з бойового хортингу підвищення кваліфікації співробітників правоохоронних органів у повній мірі сприяють підготовці співробітників, здатних виконувати поставлені завдання на належному професійному рівні. В програмі з бойового хортингу зазначаються складові комунікативної компетенції, що є необхідною і важливою якістю в професійній діяльності слідчого, працівника поліції на місцевості, працівника підрозділу спеціального призначення, охоронця та службовця іншої сфери правоохоронної спрямованості.

У програмах з бойового хортингу з урахуванням актуальності позначена необхідність оволодіння і вдосконалення комунікативних якостей в розділах:

цілі навчання;

завдання навчання.

Відповідно до завдань програми з бойового хортингу, співробітники правоохоронних органів повинні знати, вмінати, володіти навичками і т. д. Однак, це здійснюється тільки через практику. У зв'язку з чим, досягнення цілей навчання, отримання нових знань, придбання необхідних умінь і навичок у повному обсязі не може представлятися можливим без безпосереднього спілкування з населенням.

Базовою основою високого рівня спеціальної підготовленості співробітників правоохоронних органів є міцне здоров'я і високий рівень загальної працездатності не тільки працівників керівного складу, а й звичайних поліцейських патрульної служби. Функціональна підготовка засобами бойового хортингу забезпечує також високий рівень фізичних якостей. Перевірка рівня фізичної підготовленості кандидатів до вступу на службу в Національну поліцію України в 2020 році показала, що нормативи з фізичної підготовки (біг 100 м, 1000 м, комплексно-силова вправа, згинання та розгинання рук в упорі лежачи) успішно виконали лише 50 % кандидатів. А це є половина претендентів на службу державі. Іншим кандидатам були призначені повторні випробування. Важко здійсненими нормативами стали біг на 100 м і, особливо, біг на 1000 м, що свідчить про низький рівень функціонального стану кардіореспіраторної системи та слабку фізичну працездатність кандидатів на службу в поліції.

У зв'язку з цим, при 4-місячній службовій підготовці слухачів патрульної поліції на перші чотири тижні рекомендується в програму підготовки включити засоби загально-фізичної спрямованості (вправи з бойового хортингу, легкої атлетики, гімнастики, спортивних ігор, подолання перешкод). На цьому етапі підготовки особливу увагу необхідно приділити

підвищенню функціональної підготовленості, використовуючи бігові навантаження рівномірним і змінним методом [97–99]. У теоретичному розділі програми з бойового хортингу висвітлені основи методики розвитку фізичних якостей. Виходячи з результатів дослідження, при вивченні техніки самозахисту і прийомів бойового хортингу примусових заходів весь процес навчання рекомендується розподілити на 4 етапи. Кожному етапу відповідає певний рівень освоєння техніки бойового хортингу щодо заходів фізичного впливу при певній кількості повторень цих вправ.

Так на першому етапі при виконанні вправ 180–200 разів можна освоїти знання і розуміння техніки відпрацьовуються вправ.

На другому і третьому етапі – це другий і третій місяці навчання, коли на заняттях буде робитися упор на швидко-силову підготовку і техніку виконання прийомів бойового хортингу щодо застосування примусових заходів і кількість повторень вправ зросте від 800 до 1200 разів, тоді буде вироблятися вміння виконувати необхідні вправи в умовах, які поступово ускладнюються.

Четвертий етап, що охоплює останній місяць підготовки працівників правоохоронних органів, при повторенні вправ, що зростають від 1200 до 3000 разів, дозволить сформувати більш стійку рухову навичку виконання прийомів бойового хортингу, технік самозахисту, елементів силового затримання і примусу. На даному етапі правоохоронець навчається контролювати результат дії, а не спосіб виконання вправи. Починаючи з другого і наступних місяців підготовки, поступово треба вводити комплексні та інтегральні методи підготовки, що дозволяють підвищити загальну і моторну щільність занять з бойового хортингу.

На третьому і четвертому етапах навчання необхідно відпрацьовувати комплексні дії при нападах правопорушників, їх силовому затриманні, при використанні спеціальних засобів. На даному етапі підготовки закріплення і вдосконалення техніки прийомів бойового хортингу, необхідних вправ слід здійснювати в ускладнених умовах при моделюванні різних ситуацій, умов (в автомобілі, у громадському транспорті, в квартирі, на зупинці, в метро тощо).

Виходячи з перших дослідів підготовки співробітників правоохоронних органів, поліцейських патрульної служби, враховуючи їх рівень початкової фізичної та функціональної підготовленості, 4-х місячний термін підготовки, з метою підвищення якості підготовки зазначеної категорії співробітників правоохоронних органів необхідно:

збільшити час базової підготовки співробітників правоохоронних органів, поліцейських патрульної служби до шести місяців;

створити умови для проведення тренувань з бойового хортингу;

у теоретичний курс при підготовці співробітників правоохоронних органів ввести питання основ методики розвитку фізичних якостей;

при випуску співробітників правоохоронних органів після навчання проводити іспит як з тактики використання прийомів бойового хортингу, заходів примусу, так й із загальної фізичної підготовки (100 м, 1000 м, комплексна силова вправа, згинання розгинання рук в упорі лежачи);

створити в центрах навчання співробітників правоохоронних органів, майбутніх поліцейських патрульної служби спеціальні споруди де можна було б збирати макети (типових квартир, приватних будинків, автомобілів тощо) для моделювання різних ситуацій в процесі навчання;

створити умови для проведення тренувань з використанням сльозогінного газу;

посилити матеріальне забезпечення (наручники, ключі до них, маківари, рукавички для проведення навчальних сутичок з бойового хортингу, захисне спорядження тощо).

Висновок. Внесення відповідних доповнень у зміст розглянутих вище програм є необхідним і буде сприяти підготовці співробітника правоохоронних органів, здатного вирішувати службові завдання на більш високому професійному рівні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антоненко С. А. Підготовка професійних захисників України у системі бойового хортингу / С. А. Антоненко, Е. А. Єрмоєнко, В. Л. Гришук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 52–62.
2. Бабурнич С. А. Професіограма спортивного судді з бойового хортингу / С. А. Бабурнич, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 343–353.
3. Бадьора С. М. Методи психічної саморегуляції співробітників правоохоронних органів у системі бойового хортингу / С. М. Бадьора, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 334–346.
4. Біла В. Р. Військово-патріотичне виховання школярів і студентів у процесі занять бойовим хортингом / В. Р. Біла, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Чмелюк // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 242–254.
5. Бобік С. П. Формування професійно-психологічних здібностей співробітників правоохоронних органів у процесі занять бойовим хортингом / С. П. Бобік, Е. А. Єрмоєнко, С. П. Параниця // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 23–38.
6. Боднарчук О. Г. Бойовий хортинг для підготовки співробітників правоохоронних органів / О. Г. Боднарчук, Е. А. Єрмоєнко, В. Р. Біла // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 226–242.
7. Боднарчук В. В. Бойовий хортинг як засіб формування професійно-прикладних якостей курсантів і працівників силових структур / В. В. Боднарчук, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Чмелюк // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 188–200.
8. Брухно Ю. С. Бойовий хортинг як засіб формування фізичної культури студентів і курсантів / Ю. С. Брухно, Е. А. Єрмоєнко, В. Л. Гришук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 200–214.
9. Буток О. В. Бойовий хортинг і здоров'я людини / О. В. Буток, Е. А. Єрмоєнко, В. Е. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 564–575.
10. Бухтіяров О. А. Бойовий хортинг як система підготовки українського професійного воїна-патріота / О. А. Бухтіяров, Е. А. Єрмоєнко, В. Л. Гришук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 126–139.
11. Вехтєв В. В. Бойовий хортинг у військовому мистецтві / В. В. Вехтєв, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 827–840.
12. Ганчева В. І. Бойовий хортинг: методика застосування дихальних вправ у процесі занять / В. І. Ганчева, Е. А. Єрмоєнко, Г. А. Коломоєць // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 667–682.
13. Гарбовський Л. А. Бойовий хортинг і методика викладання у закладах вищої освіти / Л. А. Гарбовський, Е. А. Єрмоєнко, В. Л. Гришук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 155–173.
14. Гречана Л. О. Бойовий хортинг у системі початкової школи закладів загальної середньої освіти / Л. О. Гречана, Е. А. Єрмоєнко, С. М. Солодько // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіт», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 554–563.
15. Гречаний О. М. Методика викладання бойового хортингу в процесі гурткової роботи у закладах загальної середньої освіти / О. М. Гречаний, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 251–262.
16. Гришук В. Л. Бойовий хортинг як засіб професійно-прикладної підготовки правоохоронців до виконання службово-бойових завдань з протидії контрабанді у районах здійснення операції об'єднаних сил / В. Л. Гришук, Е. А. Єрмоєнко, О. А. Бухтіяров // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції

- об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 59–73.
17. Гришук В. Л. Бойовий хортинг як засіб професійно-прикладної, функціональної підготовки студентів, курсантів і слухачів спеціалізованих закладів вищої освіти та співробітників правоохоронних органів / В. Л. Гришук, Е. А. Єрьоменко // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 537–544.
18. Деркач О. В. Розвиток фізичних якостей у співробітників правоохоронних органів засобами бойового хортингу за методом функціонального тренування / О. В. Деркач, Е. А. Єрьоменко, О. В. Бутко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 384–403.
19. Довгань Н. Бойовий хортинг як інструмент соціалізації студентів закладів вищої освіти / Н. Довгань, Е. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 177–186.
20. Єрьоменко В. Засоби профілактики основних стоматологічних захворювань у студентів, курсантів, спортсменів бойового хортингу та співробітників правоохоронних органів / В. Єрьоменко, Е. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 116–126.
21. Єрьоменко В. Е. Медичний контроль змагальної діяльності з бойового хортингу / В. Е. Єрьоменко, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 195–215.
22. Єрьоменко В. Стоматологічне здоров'я дітей та молоді як чинник спортивних успіхів у бойовому хортингу / В. Єрьоменко, Е. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 96–111.
23. Єрьоменко Е. А. Аналіз навчально-тренувального арсеналу бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрьоменко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2021. – 435 с.
24. Єрьоменко Е. А. Бойовий хортинг – професійно-прикладний вид спорту правоохоронних органів України : монографія / Е. А. Єрьоменко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Національна федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 203 с.
25. Єрьоменко Е. А. Бойовий хортинг – виховна система школярів України / Е. А. Єрьоменко, О. М. Гречаний // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 240–251.
26. Єрьоменко Е. А. Бойовий хортинг у системі професійної підготовки співробітників правоохоронних органів / Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 28–40.
27. Єрьоменко Е. А. Бойовий хортинг у школі : монографія / Е. А. Єрьоменко // Мін-во освіти і науки України, Інститут модернізації змісту освіти. – Київ : ГС «НФБХУ», 2021. – 240 с.
28. Єрьоменко Е. А. Бойовий хортинг як ефективний засіб військово-патріотичного виховання школярів і студентів / Е. А. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 31–39.
29. Єрьоменко Е. А. Бойовий хортинг як засіб виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів закладів вищої освіти / Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 215–225.
30. Єрьоменко Е. А. Бойовий хортинг як засіб військово-патріотичного виховання старшокласників / Е. А. Єрьоменко, К. М. Кукушкін // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 273–287.
31. Єрьоменко Е. Бойовий хортинг як засіб оптимізації функціональної підготовки студентів і курсантів спеціалізованих закладів вищої освіти та співробітників правоохоронних органів / Е. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 19–33.
32. Єрьоменко Е. А. Бойовий хортинг як засіб прикладної психофізичної підготовки курсантів правоохоронних спеціальностей відомчих закладів вищої освіти / Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 128–138.
33. Єрьоменко Е. А. Бойовий хортинг як засіб професійно-психологічної підготовки співробітників правоохоронних органів України : монографія / Е. А. Єрьоменко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Нац. федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 138 с.
34. Єрьоменко Е. А. Бойовий хортинг як система формування готовності співробітників правоохоронних органів до дій в екстремальних ситуаціях / Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 110–128.

35. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як чинник формування військово-патріотичних здібностей, фізичної культури та основ здоров'я учнівської молоді / Е. А. Єрмоєнко, І. В. Кузора // *Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць*. К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2020. Вип. 8 (128) 20. С. 61–69.
36. Єрмоєнко Е. Витоки та історія розвитку бойового хортингу в Україні і за кордоном / Е. Єрмоєнко // *Теорія і методика хортингу*. – 2019. – Вип. 11. – С. 55–70.
37. Єрмоєнко Е. А. Виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів у процесі занять бойовим хортингом / Е. А. Єрмоєнко // *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / Фізична культура і спорт»*. – 2019. – Вип. 10 (118). – С. 49–56.
38. Єрмоєнко Е. А. Виховна система бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // *Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць* / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2018. – Вип. 9. – С. 156–171.
39. Єрмоєнко Е. А. Виховний потенціал бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 360 с.
40. Єрмоєнко Е. А. Виховний потенціал та філософська основа бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // *Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць* / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 8. – С. 147–157.
41. Єрмоєнко Е. А. Військово-патріотичне виховання старшокласників засобами бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко, К. М. Кукушкін // К. : Паливода А. В., 2020. – 1110 с.
42. Єрмоєнко Е. А. Військово-прикладний і бойовий хортинг у системі професійної підготовки допризовної молоді, військовослужбовців та правоохоронців / Е. А. Єрмоєнко, С. С. Полторацький // *Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р.* / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 527–533.
43. Єрмоєнко Е. Всесвітнє українське земляцтво та діаспора у сприянні розвитку бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // *Теорія і методика хортингу*. – 2017. – Вип. 8. – С. 56–79.
44. Єрмоєнко Е. А. Значимість цінностей фізичної культури та основ здоров'я для студентів і курсантів, які займаються бойовим хортингом. *Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць*. К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019. Вип. 11 (119) 19. С. 71–79.
45. Єрмоєнко Е. А. Кваліфікаційна система бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Національна федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 155 с.
46. Єрмоєнко Е. А. Комплексне використання потенціалу бойового хортингу для забезпечення національної безпеки України в умовах зовнішньої агресії / Е. А. Єрмоєнко // *Актуальні проблеми забезпечення національної безпеки та спрощення процедур міжнародної торгівлі : зб. тез IV наук.-практ. інтернет-конфе., 25-31 травня 2020 р., м. Ірпінь – м. Хмельницький* / Мін-во фінансів України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Хмельницький : Науково-дослідний центр митної справи, 2020. – С. 18–23.
47. Єрмоєнко Е. А. Концепція розвитку бойового хортингу в системі освіти України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, ГС «Національна федерація бойового хортингу України. – К.: ГС «НФБХУ», 2020. – 122 с.
48. Єрмоєнко Е. Медико-біологічні та морфофункціональні особливості бойового хортингу у процесі виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів / Е. Єрмоєнко // *Теорія і методика хортингу*. – 2017. – Вип. 8. – С. 112–121.
49. Єрмоєнко Е. Медико-фізіологічні чинники самоконтролю за фізичним навантаженням на тренуваннях з бойового хортингу у процесі виховання фізичної культури студентів / Е. Єрмоєнко // *Теорія і методика хортингу*. – 2018. – Вип. 9. – С. 127–138.
50. Єрмоєнко Е. А. Методика викладання бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 890с.
51. Єрмоєнко Е. А. Методичні плани навчально-тренувальної роботи з бойового хортингу : навч.-метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Ін-т модернізації змісту освіти. – Київ : ГС «НФБХУ», 2020. – 75 с.
52. Єрмоєнко Е. А. Навчальна програма з бойового хортингу для позашкільних навчальних закладів : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Ун-т ДФС України, [та ін.]. – К. : ПАЛИВОДА А. В., 2020. – 521 с.
53. Єрмоєнко Е. А. Наукове обґрунтування психолого-педагогічних умов виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів у процесі занять бойовим хортингом [Електронний ресурс] / Е. А. Єрмоєнко // *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / фізична культура і спорт />* – 2020. – Вип. 3(123). – С.47–56. – Режим доступу : [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.3\(123\).09](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.3(123).09).
54. Єрмоєнко Е. А. Організація тренувальної діяльності з бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 262 с.

55. Єрмоєнко Е. А. Основоположні принципи бойового хортингу. *Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць*. К. : Паливода А. В. 2018. Вип. 9. С. 22–31.
56. Єрмоєнко Е. А. Особливості самовиховання в бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 40–55.
57. Єрмоєнко Е. А. Особливості фізичної і психологічної підготовки та формування професійних якостей курсантів і працівників правоохоронних органів засобами бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 39–42.
58. Єрмоєнко Е. А. Правомірність застосування службово-прикладних прийомів фізичного впливу системи бойового хортингу в екстремальних умовах соціального характеру у межах необхідної самооборони / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 95–110.
59. Єрмоєнко Е. А. Психічні процеси в бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 63–72.
60. Єрмоєнко Е. А. Робоча програма навчально-тренувальних занять з бойового хортингу : метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Ін-т модернізації змісту освіти. – Київ : ГС «НФБХУ», 2020. – 84 с.
61. Єрмоєнко Е. А. Система фізичного виховання спортсменів бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 8. – С. 187–205.
62. Єрмоєнко Е. А. Тактика бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – Ірпінь, 2020. – 462 с.
63. Єрмоєнко Е. А. Теоретико-методичні засади виховання наполегливості в молодших школярів у процесі занять бойовим хортингом : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Ін-т проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 191 с.
64. Єрмоєнко Е. А. Технічна підготовка спортсмена бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 652 с.
65. Єрмоєнко Е. А. Тренувальні засоби системи бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – Ірпінь, 2021. – 668 с.
66. Єрмоєнко Е. А. Удосконалення професійних компетентностей тренера-викладача з бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – Ірпінь, 2021. – 274 с.
67. Єрмоєнко Е. Філософія бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 82–104.
68. Єрмоєнко Е. А. Фізична підготовка спортсмена бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2020. – 455 с.
69. Єрмоєнко Е. А. Фізичне самовдосконалення особистості підлітків, які займаються бойовим хортингом / Е. А. Єрмоєнко, С. А. Бабурнич // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 377–385.
70. Єрмоєнко Е. Формування фізичної культури та цінностей здорового способу життя студентської молоді як передумова спортивних успіхів у бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 261–274.
71. Єрмоєнко Е. А. Хортинг – виховна система особистості : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во фінансів України, Ун-т ДФС України. – К. : Паливода А. В., 2020. – 627 с.
72. Єрмоєнко Е. А. Хортинг – національний вид спорту України: метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко. – К. : Паливода А. В., 2014. – 1064 с.
73. Єрмоєнко Е. А. Хортинг у житті школяра : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут модернізації змісту освіти. – Київ : ГС «НФБХУ», 2021. – 500 с.
74. Зверев А. В. Бойовий хортинг у методиках вдосконалення силових якостей спортсменів різних вікових груп / А. В. Зверев, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 593–603.
75. Івашковський В. Психомоторика та психо-фізіологічні особливості підготовки спортсменів бойового хортингу / В. Івашковський, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 130–138.
76. Карасевич С. А. Бойовий хортинг як засіб морально-етичного виховання особистості / С. А. Карасевич, Е. А. Єрмоєнко, В. Р. Біла // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар.

наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 346–357.

77. Карасевич С. А. Дитячо-юнацька програма оздоровчих занять з бойового хортингу для школярів : метод. посіб. / С. А. Карасевич, М. М. Дорошенко, Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут модернізації змісту освіти. – Київ : ГС «НФБХУ», 2021. – 188 с.

78. Кіблицький Р. В. Бойовий хортинг: концептуальні засади розвитку і популяризації в Україні / Р. В. Кіблицький, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 502–514.

79. Коломоєць Г. А. Бойовий хортинг і принципи формування духовно-моральної вихованості учнів / Г. А. Коломоєць, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Деревянко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 776–793.

80. Колос М. А. Бойовий хортинг: швидко-силово підготовка та оптимізація управління навчально-тренувальним процесом / М. А. Колос, Е. А. Єрмоєнко, О. М. Сидоренко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 493–502.

81. Кузора І. В. Військово-патріотична програма бойового хортингу / І. В. Кузора, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Вехтев // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 840–852.

82. Кукушкін К. М. Методика військово-патріотичного виховання школярів у процесі занять бойовим хортингом / К. М. Кукушкін, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 6–14.

83. Литвиненко А. М. Бойовий хортинг – комплексна система фізичного виховання особистості / А. М. Литвиненко, Е. А. Єрмоєнко, В. Е. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 403–422.

84. Лях В. Інноваційні підходи у боротьбі «Лави на лаву» з учнями козацьких класів і спортсменів бойового хортингу / В. Лях, Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 164–176.

85. Ляховець О. О. Бойовий хортинг як засіб виховання патріотизму у дітей дошкільного віку / О. О. Ляховець, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 305–315.

86. Остапенко О. І. Бойовий хортинг як засіб формування у старшокласників готовності до військової служби / О. І. Остапенко, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 638–652.

87. Петрович Ж. Бойовий хортинг як засіб виховання патріотизму у школярів і студентів / Ж. Петрович, Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 34–45.

88. Петрович Ж. В. Хортинг – школа сили і честі юного українця : метод. посіб. / Ж. В. Петрович, Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Мін-во молоді та спорту України, Нац. академія педагогічних наук України, Ін-т проблем виховання. – К. : Паливода А. В., 2016. – 544 с.

89. Полторацький С. С. Бойовий хортинг у впровадженні воїнських традицій українського народу / С. С. Полторацький, Е. А. Єрмоєнко, В. Е. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 538–550.

90. Присяжнюк С. Бойовий хортинг та проблема активного відпочинку спортсменів у різні вікові періоди / С. Присяжнюк, Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 206–218.

91. Пустолякова Л. Бойовий хортинг у системі навчання фізичних вправ загального розвитку та спеціально-підготовчих вправ на заняттях з фізичного виховання у закладах вищої освіти / Л. Пустолякова, Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 187–195.

92. Рудей Д. Ю. Бойовий хортинг у комплексі виховних засобів спортсменів шкільного віку / Д. Ю. Рудей, О. М. Гречаний, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 334–343.

93. Сичов С. Бойовий хортинг та особливості оптимізації управління атлетичним тренуванням у процесі спортивної діяльності / С. Сичов, Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 219–225.

94. Степура Т. М. Бойовий хортинг як засіб формування специфічних психічних властивостей співробітників правоохоронних органів / Т. М. Степура, Е. А. Єрмоєнко, О. В. Буток // Бойовий хортинг та діяльність

правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 173–188.

95. Тишин А. В. Застосування прийомів бойового хортингу при вдосконаленні навчання у вищих освітніх установах правоохоронних органів України / А. В. Тишин, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 296–305.

96. Федорченко Т. Є. Бойовий хортинг і методика проведення занять в умовах здоров'язберігальної педагогіки / Т. Є. Федорченко, Е. А. Єрмоєнко, В. Е. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 695–713.

97. Чмелюк В. В. Бойовий хортинг у підрозділах державної митної служби для підготовки співробітників до протидії незаконному переміщенню товарів у районах здійснення операції об'єднаних сил на сході України / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Бондарчук // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 7–25.

98. Чмелюк В. В. Бойовий хортинг як чинник навчання і професійної підготовки курсантів закладів вищої освіти правоохоронної спрямованості / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Бондарчук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 8–23.

99. Шаповалов Б. Б. Перспективи розвитку бойового хортингу як засобу підготовки військовослужбовців правоохоронних органів військової структури до дій з ризиком для життя та здоров'я / Б. Б. Шаповалов, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 315–322.

Kosynskyi I. I., Yeromenko E. A., Kukushkin K. M.

Professional training of law enforcement officers with the use of special-applied techniques of combat horting

***Abstract.** This article analyzes the methods and forms of professional training of law enforcement officers with the use of modern national sport of combat horting and approaches to determining the nature, content and objectives of the service and the effective implementation of law enforcement activities. The directions of improvement of physical training of employees and listeners of departmental institutions of higher education of the system of law enforcement bodies of Ukraine are considered. Emphasis is placed on the need to improve the professionalism and efficiency of employees. Elements of formation of combat readiness, functional training of law enforcement officers by means of combat horting to perform operational and service tasks in law enforcement agencies of Ukraine are highlighted. The technical characteristics of the equipment used by employees when performing special operations are considered. The scheme of distribution of hours on the section of the program on the general and special physical training is offered. It is proposed to expand the sections of the training program for general and special endurance, to use the methods of training combat horting athletes. The directions of increasing the functional training and combat capability of law enforcement agencies through the improvement of physical qualities are shown: strength, endurance, speed, agility, flexibility. Methodical recommendations on adjustment of the program of functional and professional training of cadets, professional and psychological hardening and education of physical qualities are given.*

Key words: professional training, combat horting, law enforcement agencies, employees, education, functional training.

Наукове видання

БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

(українською, російською та англійською мовами)

Матеріали міжнародної науково-практичної конференції

Матеріали представляють узагальнені результати досліджень у напрямі теоретичних та практичних аспектів удосконалення професійних компетентностей фахівців бойового хортингу у системі правоохоронних органів України.

04-05 січня 2021 р., м. Ірпінь, Університет ДФС України

Частина 3

Колектив авторів
Друкується в авторській редакції

Упорядник: Е. А. Єрмоменко

Підписано до друку 12.01.2021 р.
Формат 84x108/16
Умов. друк. арк. 114,87

Папір офсетний
Друк офсетний
Гарнітура Times

Зам. № 0239
Наклад 50 пр.

Підготовлено до друку Видавничо-поліграфічним центром Університету ДФС України.
08205, вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська область, Україна.
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції (серія ДК № 5104 від 20.05.2016 р.)

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ, ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
ПРАЦІВНИКІВ ПОДАТКОВОЇ МЛІЦІЇ
КАФЕДРА СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ТА ОРГАНІЗАЦІЇ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ**